

Διάδοση και η αποστέρωση της: επεκτείνοντας την συμπεριφοριστική διαφώτιση.

Περίληψη.

Με την εμφάνιση του θεμελιώδους συμπεριφορισμού, η ωφέλιμη και πρακτική αμφισβήτηση των ερμηνειών, που βασίζονται στην παράδοση και την πίστη από τις μεθόδους των φυσικών επιστημών, επεκτάθηκε και στην κατανόηση της ίδιας της λογικής και η πατροπαράδοτη άποψη ότι η σκέψη και οι συναφείς δράσεις είναι δημιουργήματα ενός αυτόνομου αιτιατού παράγοντα θεωρήθηκε τόσο αβάσιμη και ανίσχυρη όσο και οι θεϊστικές αιτιολογήσεις σχετικά με την προέλευση των άλλων φυσικών φαινομένων. Αυτή η αιτιολόγηση της λογικής σαν μια διεργασία μακρόχρονης αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον οργανισμό και τα γεγονότα που προηγούνται ή έπονται των δράσεών του (πολλές φορές μη ορατών από τους άλλους) μπορεί να προσφέρει σημαντικά σε κάθε ανθρώπινο όν ανεξαιρέτως αλλά ωστόσο ο αριθμός των ατόμων των οποίων η συμπεριφορά επηρεάζεται ωφέλιμα από αυτή την προσέγγιση είναι προς το παρόν υπερβολικά μικρός. Επιπλέον, τα άτομα τα οποία είναι λιγότερο πιθανόν να δεχτούν αποτελεσματική έκθεση σε μια ερμηνεία της φυσικής επιστήμης για τέτοια «γνωστικά» φαινόμενα είναι αναμφισβήτητα αυτά που τη χρειάζονται περισσότερο· αυτά που είναι ταλαιπωρημένα και περιορισμένα από το δικό τους προβληματικό μοτίβο σκέψης και αντίληψης. Η παροχή μιας ωφέλιμης αιτιολόγησης της «ψυχοπαθολογίας» και της σχέσης της με τον αποτρεπτικό έλεγχο θα μπορούσε σε μεγάλο βαθμό να προωθήσει τη διάδοση της συμπεριφοριστικής θέσης γενικά, αφού τέτοια φαινόμενα είναι δελεαστικά αινιγματικά, παγκόσμια, προβληματικά και λιγότερο πιθανό από άλλους τύπους συμπεριφοράς να αποδοθούν σε έναν αυτόνομο παράγοντα – αποτελώντας την απαρχή η οποία θα μπορούσε να σημάνει την έναρξη της επιστημονικά εξονυχιστικής εξέτασης της ισορροπίας του ατομικού ερμηνευτικού ρεπερτορίου.

Μόλις λίγους αιώνες πριν, η δημόσια κατανόηση της φύσης και της προέλευσης των αστρονομικών, γεωλογικών και βιολογικών φαινομένων αποτελείτο σχεδόν αποκλειστικά από φαντασιώσεις που παράγονται από ή τις ασπάζονται οι θρησκευτικές αρχές οι οποίες ισχυρίζονταν ότι κατείχαν ειδικές γνώσεις και δύναμη έναντι τέτοιων φαινομένων σε ένα απόκρυφο

βασίλειο, ένας ισχυρισμός που συνεισφέρει σημαντικά στο να ελέγχουν τους πόρους στο γήινο πεδίο (e.g., Pagden, 2013; Russell, 1946). Τον 17^ο και 18^ο αιώνα εμφανίστηκε ένα δημόσιο κίνημα σχετικά με την ερμηνεία του φυσικού κόσμου, σύμφωνα με το οποίο η φαντασία που δεν έχει υποστεί εμπειρική επικύρωση ήταν εκ φύσεως επιβλαβής για την ευημερία της κοινότητας και πρότεινε αντ' αυτού τις πρακτικές που τώρα είναι γνωστές ως επιστημονική μέθοδος για την αξιολόγηση και την ανάπτυξη της κατανόησης των αντικειμένων και των φαινομένων.

Κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα αυτή η εξαιρετικά ωφέλιμη μορφή αναζήτησης έχει αυξανόμενα υιοθετηθεί στον έλεγχο της ωφελιμότητας φαντασιωδών πεποιθήσεων σε σχέση με τη φύση και την προέλευση της ανθρώπινης συμπεριφοράς οι οποίες είχαν υιοθετηθεί ευρέως. Οι αναγνώστες αυτού του περιοδικού είναι πιθανόν να αναγνωρίσουν σε αυτό που ακολουθεί τις εισαγωγικές γραμμές από το Verbal Behavior του B.F. Skinner και να διαφυλάξουν την υπόσχεση τους ότι ο κόσμος ο οποίος γίνεται καλύτερα κατανοητός από τη λογική και την εμπειρική επικύρωση συμπεριλαμβάνει όλα όσα μας αφορούν συμπεριλαμβανομένης και της ίδιας της λογικής.

Οι άνθρωποι δρουν και αλλάζουν τον κόσμο, και οι ίδιοι με τη σειρά τους αλλάζουν από τις συνέπειες των δράσεών τους. Συγκεκριμένες διεργασίες τις οποίες ο ανθρώπινος οργανισμός μοιράζεται με άλλα είδη, μεταβάλλουν τη συμπεριφορά έτσι ώστε να επιτυγχάνεται μια ασφαλέστερη και πιο ωφέλιμη αλληλεπίδραση με το συγκεκριμένο περιβάλλον. Όταν η κατάλληλη συμπεριφορά έχει εδραιωθεί οι συνέπειες της λειτουργούν με όμοιες διεργασίες για να τη διατηρήσουν σε ισχύ. Εάν συμπτωματικά το περιβάλλον αλλάξει, οι παλιές μορφές συμπεριφοράς θα εξαφανιστούν ενώ νέες συνέπειες θα χτίσουν νέες μορφές (Skinner, 1957/2014, p. 1) .

Δυστυχώς οι καρποί της επέκτασης των αρχών της Διαφώτισης στην κατανόηση των εαυτών μας και των άλλων δεν έχουν φτάσει ακόμη στο κοινό που τις αξίζει, ένα κοινό που σφάλλει στις σημαντικές υποθέσεις της καθημερινότητας με μισές αλήθειες και συχνά καλοπροαίρετα ψεύδη τα οποία εμφανίζονται από τις λαϊκές παραδόσεις, τη θεολογία και τη ψυχολογία της ουσιαστικοποίησης.

Αποδοκιμαστικά, εμείς οι συμπεριφοριστικά διαφωτισμένοι πολύ συχνά μοιραζόμαστε εκφράσεις οργής για την παρανόηση και άγνοια σε σχέση με

την προσέγγιση μας η οποία είναι κοινή στους επιστήμονες συναδέλφους και μέλη του κοινού, με ένα τρόπο που άνετα επιβεβαιώνει την εκλεκτή θέση μας χωρίς να αναφερόμαστε στις ανάγκες των μη διαφωτισμένων – λες και μια τέτοια παρανόηση δεν είναι ένα φυσικό φαινόμενο το οποίο εμπίπτει στον τομέα της ειδικότητάς μας και της κοινωνικής ευθύνης!

Σε ένα κόσμο ο οποίος είναι είτε εχθρικός είτε αδιάφορος προς την προσέγγισή μας, ο καθένας από μας χρειάζεται να στηρίζει την επιστημονική μας κοινότητα αλλά στο στενό πλαίσιο της δικής μας κοινότητας θα ήταν καλό να θεωρούμε την εχθρότητα και την αδιαφορία ως χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς και ότι η ευρεία παραγωγή ενός ερμηνευτικού ρεπερτορίου ψυχολογικών φαινομένων μιας φυσικής επιστήμης είναι πρόβλημα της εφαρμοσμένης ανάλυσης συμπεριφοράς. Όπως αληθεύει σε κάθε τέτοιο πρόβλημα και το πρώτο βήμα για να το αντιμετωπίσουμε θα ήταν το να σκεφτούμε τι θα διατηρούσε την πιθανότητα μετάδοσης επιστημονικών ερμηνειών όταν η παρέμβαση που τις παράγει τερματίζεται – δηλαδή, οι «φυσικοί» ενισχυτές μιας τέτοιας διακριτικής συμπεριφοράς κάποτε παρεμβατικοί ή «αυθαίρετοι» ενισχυτές (Ferster, 1967) αποσυρθούν.

Η εδραίωση της ενισχυτικής ισχύος των συνεπειών μιας λογικής αναζήτησης είναι φυσικά απαραίτητη για τη μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα της παρέμβασης. Τα γεγονότα που ενισχύουν την ερμηνεία της συμπεριφοράς μέσω της φυσικής επιστήμης είναι πολλαπλά και ποικίλα, εμπλουτίζοντας ανάλογα τις ζωές των αναλυτών και εκείνων που θεραπεύει αλλά ενοχλούν την ίδια την ανάλυση των φαινομένων. Ο καλύτερος τρόπος για να προσεγγίσει ο συμπεριφοριστής το χαρακτηρισμό αυτών των ενισχυτών ίσως είναι το να σκεφτεί τα προσωπικά οφέλη ενός συμπεριφοριστικού ερμηνευτικού ρεπερτορίου.

Η φυσική ενίσχυση της νατουραλιστικής ερμηνείας.

Για να χαρακτηρίσει πιο βολικά τους ενισχυτές μιας επιστημονικής ερμηνείας της φύσης και της προέλευσης της συμπεριφοράς, θα ζητούσα από τον αναγνώστη να θυμηθεί τη δική του γνωριμία με τον θεμελιώδη συμπεριφορισμό, την εποχή που η έννοια της συντελεστικής διάκρισης πρώτη φορά επηρέασε ουσιαστικά τη συμπεριφορά του. Για κάποιους ίσως είναι πιο εύκολο να το κάνουν, κάτι που ίσως συνέβη τον τελευταίο χρόνο ή

τα τελευταία 2 χρόνια. Για άλλους τα συγκεκριμένα γεγονότα ίσως είναι σημαντικά απομακρυσμένα αλλά θα έβαζα στοίχημα ότι άλλαξαν τόσο τη ζωή τους που μπορούν εύκολα να αναπαραχθούν.

Σκεφτείτε αν θέλετε τι προέκυψε από την συνειδητοποίηση, την αναγνώριση ότι οι σκέψεις μας, οι κινήσεις και οι εκφράσεις μας, τα χαρακτηριστικά που συνιστούν την ταυτότητά μας καθώς επίσης και αυτά που εμείς οι ίδιοι δεν έχουμε συνείδηση, εμφανίζονται σε μια συνεχόμενη, δυναμική και προσωρινά εκτεταμένη αλληλεπίδραση ανάμεσα στον οργανισμό και τα φυσικά γεγονότα που προηγούνται ή έπονται των δράσεών του. Σκεφτείτε τι προέκυψε για σας προσωπικά από την κατανόηση, από τη γενικευμένη διάκριση, ότι οι πιο θεμελιώδεις πλευρές της ανθρώπινης κατάστασης μπορεί να εξηγηθούν με του ίδιου τύπου επιστημονική διερεύνηση η οποία έχει «κατορθώσει ασφαλέστερες και πιο ωφέλιμες αλληλεπιδράσεις» με άλλες πλευρές του κόσμου που ζούμε, όπως είναι η αστραπή, η ροή του νερού και η ανάπτυξη των φυτών.

Σκεφτείτε τι προέκυψε από την αναγνώριση ότι τίποτα δεν είναι υπερφυσικό και όλα όσα μπορούν να επηρεάσουν την συμπεριφορά μας έχουν τα οικεία χαρακτηριστικά των πραγμάτων, και ότι ενώ όλα τα πράγματα που επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας είναι φυσικά, τα περισσότερα συνέβησαν στο παρελθόν καθιστώντας την αιτιακή τους αποτελεσματικότητα δύσκολο να ανιχνευτεί στην απουσία επιστημονικής αναζήτησης, επιτρέποντας την ανάπτυξη μιας πολύχρονης, ολέθριας και επίμονης μυθολογίας ενός αυτόνομου ελέγχου της συμπεριφοράς από φαντασικές μη οντότητες και από τμήματα του ίδιου του οργανισμού που συμπεριφέρεται όπως το DNA του ή του κεντρικού του νευρικού συστήματος.

Σας ζητώ να σκεφτείτε για αυτά τα γεγονότα επειδή προγραμματίζοντας τη διάδοση αξίζει να θυμόμαστε ότι σχεδόν κάθε συμπεριφοριστής είχε κάποτε μια τελείως διαφορετική άποψη για την προέλευση των δικών του τάσεων για δράση. Είναι πολύ σπάνιο για κάποιον να μην είχε αρχικά διδαχθεί ότι το ανθρώπινο όν (ή το πνεύμα που κατοικεί μέσα σε αυτό) είναι με κάποιο τρόπο ικανό να δρα ανεξάρτητα από την οργανική του κατάσταση και τις φυσικές αλληλεπιδράσεις που ανέπτυξαν τη συμπεριφορά του και ακόμη την αναπτύσσουν. Όλοι λίγο πολύ έχουμε διδαχθεί ότι όσον αφορά τη συμπεριφορά μας, ο καθένας από μας είτε είναι (είτε φιλοξενεί) κάτι σαν ένα μικρό θεό· όχι έναν τέλειο ή αλάθητο θεό, όχι ένα Δημιουργό όλων των πραγμάτων, αλλά ωστόσο αόρατη και αυτόνομη πηγή από την οποία

αναπόφευκτα (αν όχι ανεξήγητα) προέρχονται οι σκέψεις μας και οι δράσεις μας, τον Ακίνητο υποκινητή του ξεχωριστού ανθρώπινου σώματος, τον μη κατευθυνόμενο κατευθυντή όλων των πραγμάτων που κάνουμε και φανταζόμαστε να κάνουμε.

Τώρα φυσικά, επειδή δεν αποτελείται από ύλη, δεν υπάρχει και δεν θα μπορέσει να υπάρξει κάποια μορφή επικύρωσης του ανεξάρτητου ελέγχου των σκέψεων και δράσεων που αποδίδονται σε αυτόν τον παράγοντα φάντασμα, ο οποίος συχνά αποκαλείτε «νους» ή «θέληση» ή «χαρακτήρας» και τον οποίο ο B. F. Skinner (1971) ονόμασε «αυτόνομο άνθρωπο». Παρόλα αυτά στον κόσμο στον οποίο τώρα ζούμε, η μη παρατηρήσιμη ικανότητα του αυτόνομου ανθρώπου να υπερβεί τις εμπειρίες του και να κατευθύνει συνειδητά τις νευροδιαβιβαστικές ουσίες στο σώμα μέσα στο οποίο κατοικεί είναι σχεδόν αδιαμφισβήτητη και παρέχει την ηθική δικαιολόγηση της περιθωριοποίησης, φυλάκισης, βασανισμού και εκτέλεσης ατόμων που παρεκτρέπονται. Αυτό το δόγμα του αυτόνομου ελέγχου είναι ο θεμέλιος λίθος των βίαιων και αναποτελεσματικών συστημάτων εκπαίδευσης που βασίζονται στην τιμωρία των μαθητών που ελεύθερα επέλεξαν να αποτύχουν να μάθουν όπως τους ζητήθηκε. Και παρέχει την ηθική δικαιολόγηση της τρομοκράτησης των παιδιών και άλλων αθώων με φρικτές συνέπειες αποτυχίας για να κατευθύνει συνειδητά τη συμπεριφορά τους σύμφωνα με τις αποκαλυπτόμενες επιθυμίες του κατά τα άλλα καλοκάγαθου δημιουργού, τον οποίο δεν μπορούν να δουν αλλά ό οποίος μπορεί και παρακολουθεί όλα όσα κάνουν (ακόμη και αυτά που σκέφτονται να κάνουν).

Ο αυτόνομος άνθρωπος πρόσφατα φαίνεται ότι έχει αποκτήσει βαρύτητα με τη μορφή των αόριστων αναφορών στη δύναμη της αυτάρκειας του μυαλού ή στην εκτελεστική εξουσία των ελικοειδών λωρίδων των πρωτεϊνών στα κύτταρα μας, αλλά στην παραδοσιακή και ωστόσο πιο δημοφιλή μεταμφίεση του, ο αυτόνομος άνθρωπος δεν έχει ιστούς, ούτε μυς ή κόκαλα, ούτε καθόλου μάζα – είναι ωστόσο ο σπουδαιότερος υπερασπιστής των καταπιεστικών συστημάτων του ελέγχου της συμπεριφοράς αφού ο άνθρωπος, απόλυτα υπεύθυνος για τη δική του συμπεριφορά, ελεύθερα επιλέγει να τιμωρηθεί όταν θα μπορούσε να πράξει διαφορετικά με την απλή άσκηση της θέλησης. Αφού ο άνθρωπος προσδιορίζει τον εαυτό του, όταν τιμωρούμε την αποτυχία της

συμμόρφωσης, απλά δίνουμε στους ανθρώπους ότι τους αξίζει· το ήθελαν. Η ελεύθερη βούληση είναι το όργανο και ο φρουρός των τυράννων, μεγάλων ή μικρών· πολιτικών, διαπροσωπικών και ναι εσωτερικών. Προστατεύει τον επιβάλλοντα την τιμωρία από αντι-αποτρεπτικό έλεγχο προσφέροντας μια ακαταμάχητη ερμηνεία της κακής συμπεριφοράς, μια ερμηνεία που απαλλάσσει τον τύραννο από κάθε εμπλοκή στη προέλευση της κακής διαγωγής και αδειοδοτεί τη χρήση βίαιης αντεκδίκησης όταν η κακή διαγωγή συμβαίνει.

Σας παρακαλώ να αναλογιστείτε για ένα λεπτό πώς η δική σας αποτελεσματική επαφή με την έννοια της συντελεστικής τάξης σας απελευθέρωσε από τα δεσμά της αρχαίας και καταστροφικής προκατάληψης· αναλογιστείτε την επιρροή που είχε η διάκριση της προσωρινά εκτεταμένης σχέσης ανάμεσα στο περιβάλλον και τη συμπεριφορά στη δική σας πορεία ζωής. Εδώ δεν εννοώ μόνο τις μελέτες σας και την επιστημονική σας εργασία αλλά το πώς αντιλαμβάνεστε τη δική σας συμπεριφορά και εκείνη των φίλων σας, των συναδέρφων σας και ακόμη των απόλυτα ξένων και ανάλογα, πώς τακτοποιείτε τις υποθέσεις σας. Όταν εμείς, οι διαφωτισμένοι, ανιχνεύουμε ένα πρόβλημα συμπεριφοράς δεν σηκώνουμε αδιάφορα τους ώμους αποδίδοντας το πρόβλημα στην έλλειψη θέλησης, σε κάποια ατέλεια της προσωπικότητας ή της νοημοσύνης ή του χαρακτήρα, σε ένα παραπλανημένο νου ή μια αποστασία του εγκεφάλου ή σε οποιονδήποτε από τις μυριάδες λιποταξίες του αυτόνομου ανθρώπου. Το πρόβλημα μας δεν επιλύεται τόσο εύκολα, αλλά επιλύεται πολύ πιο αποτελεσματικά. Διότι αναγνωρίζουμε ότι η προβληματική συμπεριφορά είναι μέρος ενός μοτίβου συμπεριφοράς που σχηματίστηκε και διατηρήθηκε μέσα από τη δυναμική αλληλεπίδραση του οργανισμού με τα άλλα φυσικά γεγονότα.

Εμείς οι συμπεριφοριστικά διαφωτισμένοι έχουμε συναίσθηση του ότι όσο και αν είναι ανεπιθύμητο και μακροπρόθεσμα καταστροφικό το μοτίβο δράσης για το συγκεκριμένο άτομο, έχει εμφανιστεί αναπόφευκτα επειδή στο συγκεκριμένο περιβάλλον η συγκεκριμένη δράση είτε παράγει είτε τερματίζει γεγονότα με ενισχυτική δύναμη. Επιπλέον είμαστε στην προνομιακή θέση να γνωρίζουμε πώς αυτή η ενισχυτική δύναμη εδραιώνεται και μειώνεται. Όταν κάποιος γνωρίζει πως παράγονται γενικά οι συντελεστικές διακρίσεις, κατανοεί την απουσία του ενδιαφέροντος, της αρέσκειας, της προτίμησης ή της μεροληψίας για συγκεκριμένα γεγονότα·

κατανοεί πώς τα πράγματα τα οποία είναι εκ φύσεως ωφέλιμα μπορεί να τα φοβάται κάποιος ή να τα αποστρέφεται· και επίσης κατανοεί πώς, θεμελιωδώς, να καθιστά αυτά τα γεγονότα σημαντικά, επιθυμητά – θετικά ενισχυτικά.

Έχοντας αποκτήσει αυτό το πολύ ισχυρό διακριτικό ρεπερτόριο, ο επιστημονικά διαφωτισμένος δεν χρειάζεται να καταφύγει στη βία ή στην απειλή βλάβης προς τον εαυτό του ή τους άλλους για να επιτύχει αλλαγές συμπεριφοράς. Πράγματι, λόγω της σκληρής εργασίας πολλών αναλυτών της πειραματικής και εφαρμοσμένης επιστήμης, εμείς οι διαφωτισμένοι ξέρουμε ότι η αποτρεπτική παρέμβαση είναι αυτοκαταστροφική μακροπρόθεσμα· ανάμεσα στις παρενέργειες της συγκαταλέγονται η αντεπίθεση, η κοινωνική απόσυρση και οι διεργασίες που είναι το βασικό συστατικό των μοτίβων συμπεριφοράς που περιγράφονται ως ψυχοπαθολογία (see, e.g., Dinsmoor, 1998; Sidman, 2001). Η επαφή με την επιστήμη μας έχει μειώσει την ενισχυτική ισχύ των άμεσων αποτελεσμάτων των εξαναγκαστικών δράσεων. Σίγουρα τρελαινόμαστε και επιτιθέμεθα με θυμό· είμαστε ανθρώπινα όντα με ανθρώπινο ιστορικό, αλλά μια (δυστυχώς) σπάνια μορφή εμπειρίας μας έχει προικίσει με ένα ερμηνευτικό ρεπερτόριο που μας οδηγεί, όλο και πιο συχνά, να παραιτούμαστε από την στιγμιαία ανακούφιση από την ενόχληση που τόσο συχνά προκαλεί η επιθετικότητα, υπέρ των προσπαθειών να χτίσουμε ασυμβίβαστες και ωφέλιμες τάσεις δράσεων με θετική ενίσχυση. Πολύ πιο συχνά, μειώνουμε τη συχνότητα διάπραξης ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, όχι κάνοντας αυτόματα τις συνέπειες της αποτρεπτικές αλλά κάνοντας τις συνέπειες που παράγονται αμέσως μετά την επίδειξη κοινωνικά ωφέλιμων μορφών συμπεριφοράς ευχάριστες, όμορφες και επιθυμητές – θετικά ενισχυόμενες. Είναι πολύ πιθανό, αγαπητέ αναγνώστη, τα χαρακτηριστικά που σου αρέσουν περισσότερο σε σένα και που εκτιμώνται περισσότερο από τους άλλους να εμφανίστηκαν ή να ενισχύθηκαν στη δική σου πορεία της Συμπεριφοριστικής Διαφώτισης· στην απόκτηση της επιστημονικής ερμηνείας του προσδιορισμού της συμπεριφοράς σε μια προσωρινά εκτεταμένη αλληλεπίδραση ανάμεσα στον οργανισμό και τις περιστάσεις οι οποίες κατέστησαν τα κατά τα άλλα μυστηριώδη φαινόμενα παραλλαγές οικείων και γενικών διεργασιών. Εάν αυτό αληθεύει, τότε θα συμφωνήσεις ότι η παροχή ενός τέτοιου ρεπερτορίου στους άλλους θα πρέπει να αξιολογείται σαν την πιο αξιόλογη από όλες τις ανθρώπινες δράσεις. Ας

αναλογιστούμε ποιοι ακριβώς στερούνται αυτή τη Συμπεριφοριστική Διαφώτιση και πως θα μπορούσαμε καλύτερα να εδραιώσουμε την ενισχυτική ισχύ των γεγονότων που τόσο έχουν εμπλουτίσει τις δικές μας ζωές, στους συνανθρώπους μας για να ωφεληθούν από την απόλαυση και ομορφιά της επιστημονικής κατανόησης των δικών τους σημαντικών υποθέσεων.

Αποστέρηση: ποιοι στερούνται τη συμπεριφοριστική διαφώτιση;

Έχοντας αφιερώσει σημαντικό χρόνο και προσπάθεια στην διάδοση της φιλοσοφίας του συμπεριφορισμού και στην πειραματική και εφαρμοσμένη της επιστήμη, μου είναι επίπονο να αποδεχτώ ότι η απάντηση στο ερώτημα: «ποιοι στερούνται τη συμπεριφοριστική διαφώτιση; είναι «σχεδόν όλοι». Τέσσερις δεκαετίες έχουν περάσει από τότε που η θαρραλέα προσπάθεια του S. F. Skinner να αποτρέψει την ασφυκτική πίεση της δημόσιας πολιτικής και εκπαίδευσης με την έκδοση του «Πέρα από την Ελευθερία και την Αξιοπρέπεια», και ακόμη η άποψη της φυσικής επιστήμης για την προέλευση της ανθρώπινης σκέψης και δράσης φαίνεται να μην εφαρμόζεται ή να μην εκφράζεται πιο συχνά με το πέρασμα του χρόνου. Πράγματι, η δημοφιλής άποψη, στους χώρους των Πανεπιστημίων καθώς επίσης και στον Παγκόσμιο Ιστό, είναι το ότι μια τέτοια ανάλυση κάποτε επιχειρήθηκε αλλά αποδείχτηκε ανεπαρκής.

Υπήρχε κάποια εποχή που τα τμήματα Ψυχολογίας κάθε μεγέθους και θέσης αισθάνονταν την ανάγκη να έχουν κάποιο ειδικό πειραματικό αναλυτή στο προσωπικό τους· τώρα οι συμπεριφοριστές οι οποίοι δεν έχουν εφαρμοσμένη εκπαίδευση συχνά ανακαλύπτουν ότι οι επαγγελματικές τους επιλογές είναι περιορισμένες. Κάποιοι θαρραλέοι συνάδερφοι έχουν κάνει οργανωμένες προσπάθειες να δραπετεύσουν από το εχθρικό ακαδημαϊκό περιβάλλον της ψυχολογικής ουσιαστικοποίησης αλλά τα τμήματα της πράξης ή της συμπεριφερολογίας ή της ανάλυσης συμπεριφοράς είναι ακόμη σπάνια και πολλοί ανησυχούν ότι η απόσχιση από την ψυχολογία θα επιδεινώνει την κατάσταση (see Holth, 2014, και το πρόσφατο ειδικό τεύχος αυτού του περιοδικού· για το μέλλον της ανάλυσης της συμπεριφοράς ως ακαδημαϊκό γνωστικό αντικείμενο). Οι πραγματικά αξιοσημείωτες και αυξανόμενα επαγγελματικού επιπέδου εφαρμογές των αρχών της συμπεριφοράς σε παρεμβάσεις με άτομα που χαρακτηρίζονται ως αναπτυξιακά καθυστερημένα φαίνεται να έχει μόνο μικρή επίδραση στο πώς οι άνθρωποι με τυπική πορεία ανάπτυξης σκέφτονται σχετικά με την

προέλευση της δικής τους συμπεριφοράς. Σίγουρα ο αναγνώστης θα έχει ακούσει να λέγεται ότι ο συμπεριφορισμός, με τον καιρό, έχει βρει την πελατεία που του ταιριάζει: τους σχετικά μικρούς οργανισμούς, τους γούνινους, τους πουπουλένιους ή τους αυτιστικούς.

Δεν φαίνεται να τα πηγαίνουμε καλύτερα και εκτός Πανεπιστημίου. Πράγματι έναν αιώνα μετά την ίδρυση του συμπεριφορισμού, ένα εύγλωττο και καλλιεργημένο άτομο είναι πολύ πιο πιθανό να μπορεί να δώσει μια λογικά ακριβή, επιστημονικά θεμελιωμένη αιτιολόγηση της υπερθέρμανσης του πλανήτη ή της προέλευσης του σύμπαντος, από το να αιτιολογήσει γιατί δεν μπορεί να έχει καλές σχέσεις με την πεθερά του ή γιατί η έφηβη κόρη του τον αποφεύγει όπως τον ιό του έμπολα ή γιατί δεν μπορεί να τελειώσει την τετραμηνιαία αναφορά του στην ώρα της. Σε αυτή την περίπτωση θα εξηγήσει ότι είναι αναβλητικός και πάντα ήταν έτσι· ότι η κόρη του περνάει απλά μια φάση όπως κάνουν όλοι οι έφηβοι· και ότι η πεθερά του είναι απλά μια ανυπόφορη στρίγγλα, η οποία μπορεί να είναι καλή αλλά επιλέγει να μην είναι. Θα λέει αυτά τα πράγματα με μεγάλη βεβαιότητα η οποία τόσο συχνά καλύπτει τη βαθειά μας απειλητική αμφιβολία· αφού οι ερμηνείες αυτών των σημαντικών διεργασιών (χωρίς όλες να προκύπτουν από τη σύγχρονη ψυχολογία) δεν προσφέρουν καμιά καθοδήγηση για να βελτιώσει τη μοίρα του. Αυτό το άτομο χρειάζεται την βοήθειά μας, συνάδερφε, και δεν τη λαμβάνει.

Και έπειτα υπάρχει μια μεγάλη υποομάδα στο γενικό πληθυσμό με ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη για τα οφέλη της βασικής κατανόησης του προσδιορισμού της συμπεριφοράς. Ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων παγκοσμίως ταλαιπωρούνται επώδυνα από αυτό που οι κλινικοί ψυχολόγοι αποκαλούν «γνωστική δυσλειτουργία». Ίσως έχουν τη τάση να ερμηνεύουν ή να αντιλαμβάνονται τα καθημερινά γεγονότα σαν πολύ πιο απειλητικά, απaráδεκτα ή αμήχανα από ότι οι περισσότεροι άνθρωποι θα έκαναν. Ίσως να είναι πολύ πιο επικριτικοί με τους εαυτούς τους και με τους άλλους ανθρώπους από ότι είναι το σύνηθες· ίσως να φαντάζονται επανειλημμένα γεγονότα ή καταστάσεις που φαίνεται ότι μόνο τους τρομάζουν ή τους ενοχλούν. Ακολουθώντας την οδηγία της σύγχρονης κλινικής ψυχολογίας τείνουν να ερμηνεύουν αυτά τα ίδια τα μοτίβα της συμπεριφοράς σαν συμπτώματα μιας εγγενούς ατέλειας ή παθολογίας του χαρακτήρα, του μυαλού ή του νευρικού συστήματος. Σαν να μην ήταν αρκετό το ότι η δική τους συμπεριφορά τους φοβίζει και τους αναστατώνει και περιορίζει την

επαφή τους με όλων των ειδών τα γεγονότα που συνιστούν μια καλή ζωή, ενημερώνονται από τους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας ότι αυτοί οι ίδιοι, ουσιαστικά, είναι η αυτόνομη πηγή της ιδιωτικής τους μιζέριας.

Ως κλινικός αναλυτής της συμπεριφοράς μου είναι οδυνηρό να παραδεχτώ, όπως οφείλω να παραδεχτώ, ότι οι προσπάθειές μας να παρέχουμε ερμηνείες της φυσικής επιστήμης για τέτοια φαινόμενα είναι περιορισμένες – υπερβολικά περιορισμένες αν κάποιος αναλογιστεί την συχνότητα που συμβαίνουν και την κοινωνική σπουδαιότητα της λεγόμενης γνωστικής δυσλειτουργίας.

Σας έχω ζητήσει να αναλογιστείτε την πρακτική σπουδαιότητα της κατανόησης των δικών μας τάσεων σκέψης και δράσης και εκείνες των αγαπημένων μας σαν εμφανιζόμενες σε μια δυναμική, συνεχόμενη και ολοκληρωτικά φυσική αλληλεπίδραση την οποία περιγράφουμε ως συνάρτηση ενίσχυσης και τιμωρίας. Φανταστείτε τώρα πόσο σημαντική ίσως είναι μια τέτοια κατανόηση για το άτομο που πάσχει από «γνωστική δυσλειτουργία» - ένα άτομο που προς το παρόν βλέπει τις δικές του σκέψεις και αντιλήψεις σαν ξένες, σαν εγγενώς ελαττωματικές ή σαν να προκύπτουν από το ανείπωτο. Φανταστείτε τώρα πως μπορεί να είναι η αίσθηση ή τι μπορεί να σημαίνει το να αναγνωρίζεις με επαρκείς λεπτομέρειες ότι τέτοιες συμπεριφορές είναι το αναπόφευκτο αποτέλεσμα φυσικών διεργασιών οι οποίες υπό άλλες συνθήκες «επιτυγχάνουν ασφαλέστερες και πιο ωφέλιμες αλληλεπιδράσεις με συγκεκριμένα περιβάλλοντα».

Φαντάσου πώς μόνο η απόκτηση ενός τέτοιου διακριτικού ρεπερτορίου μπορεί από μόνο του να παράγει ωφέλιμη αλλαγή στις προκαλούμενες, διακριτικές και ενισχυτικές λειτουργίες των παρατηρούμενων γεγονότων. Φαντάσου την καθοδήγηση που μπορεί να προσφέρει σε ένα άτομο η πρόκληση συνθηκών που πιθανά θα αντισταθμίζουν τις ολέθριες παρενέργειες ενός ιδιαίτερα έντονου και εκτεταμένου ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας.

Στην παράδοση που καθιερώθηκε από τον B.F. Skinner και προήχθη από εργαστήρια σε όλο τον πλανήτη έχουμε στη διάθεση μας την πιο περιεκτική και πρακτική φυσική επιστήμη της ερμηνείας της συγκαλυμμένης συμπεριφοράς, της σκέψης και της αντιληπτικής διαδικασίας από όσο μέχρι τώρα έχει εμφανιστεί στην ιστορία της ανθρωπότητας· αλλά είναι άγνωστη

στα άτομα που, αναμφισβήτητα, μπορούν να κερδίσουν από αυτή τη μορφή διαφώτισης. Η ερμηνεία της φυσικής επιστήμης σχετικά με τη σκέψη και την αντίληψη σαν διακριτικά συντελεστική συμπεριφορά μπορεί να γίνει κατανοητή με επαρκείς λεπτομέρειες που την καθιστούν ωφέλιμη από οποιονδήποτε είναι ικανός να κατανοήσει, ας πούμε, την εξέλιξη των ειδών από τη φυσική επιλογή ή τη σχέση ανάμεσα στην παροχή και τη ζήτηση· ωστόσο ποτέ σχεδόν δεν παρέχεται στους πελάτες της ψυχοθεραπείας (see e.g. Mellon, 1998, 2013).

Με ποιο δικαίωμα η αποστέρηση;

Πολλοί από μας που τώρα είναι επαγγελματίες αναλυτές συμπεριφοράς αρχικά απέκτησαν ένα συμπεριφοριστικό ρεπερτόριο ερμηνείας σαν νεαροί ενήλικες ενώ ήμασταν είτε ρητά σε σύγχυση είτε αμυντικά σίγουροι για τις ταυτότητές μας και την πορεία της ζωής μας. Δεν ήμασταν, κατά μεγάλο μέρος, ιδανικά προετοιμασμένοι να αποκτήσουμε το ρεπερτόριο, αλλά η αλληλεπίδρασή μας με την επιστήμη της συμπεριφοράς μας βοήθησε να εντοπίσουμε τις πηγές των δυσκολιών μας και να πειραματιστούμε ανάλογα με τρόπους που οδήγησαν σε αυξανόμενη ευημερία· όπως αυτή η επιστήμη μας βοηθάει ακόμη και σήμερα. Ήμασταν τότε, και πράγματι είμαστε σήμερα, θεμελιωδώς διαφορετικοί από αυτούς που τους παρέχεται αγωγή για «γνωστική δυσλειτουργία»; Εάν είναι έτσι, με ποιο τρόπο και πώς θα μπορούσαμε να προετοιμάσουμε καλύτερα τους ταλαιπωρημένους συνανθρώπους μας για να δεχτούν τα οφέλη της διαφώτισης που εμείς απολαμβάνουμε;

Φυσικά, πολλοί κλινικοί ψυχολόγοι πιστεύουν ότι οι πελάτες της ψυχοθεραπείας είναι εκ φύσεως ανίκανοι να κατανοήσουν την δική τους ψυχοπαθολογία· αλλά ωστόσο, οι περισσότεροι κλινικοί και οι ίδιοι έχουν μικρή αντίληψη του ρόλου των συναρτήσεων της ενίσχυσης και της τιμωρίας στη γένεση και διατήρηση τέτοιων φαινομένων. Έτσι ίσως να είναι η δική τους άγνοια παρά η γνώση την οποία είναι απρόθυμοι να αποκαλύψουν στους πελάτες τους. Σαν συμπεριφοριστές, θα πρέπει να ρωτήσουμε τους εαυτούς μας: Κάτω υπό ποιες συνθήκες (και επομένως με ποιο δικαίωμα) θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι συνάνθρωποί μας, οι οποίοι μπορεί να ασχολούνται με εμφανή επιτυχία με τέτοιες πολύπλοκες δραστηριότητες όπως, ας πούμε, το να διαχειρίζονται ένα νοικοκυριό, να

κρατούν μια δουλειά, να μελετούν για διαγωνίσματα, είναι ανίκανοι να μάθουν πως ένα ιστορικό τιμωρίας και αρνητικής ενίσχυσης έχει επηρεάσει τον τρόπο κατά τον οποίο έχουν την τάση να σκέφτονται;

Ακόμη κι αν κάποιος πελάτης είναι προς το παρών ανίκανος να ωφεληθεί από την παροχή μιας κατανόησης βάσει της φυσικής επιστήμης του προσδιορισμού του προβληματικού μοτίβου των σκέψεων και των αντιλήψεών του, φαίνεται ότι το καθήκον μας θα μπορούσε να είναι η ανάπτυξη του προαπαιτούμενου ρεπερτορίου. Εάν ένας συνάνθρωπός μας δεν μπορεί να κατανοήσει την ωφέλιμη και βασισμένη στην φυσική επιστήμη αιτιολόγηση του πώς οι αλληλεπιδράσεις με τους άλλους τον έχουν επηρεάσει τότε θα πρέπει να τον προετοιμάσουμε να το κατανοήσει.

Σημειώστε ωστόσο ότι η άποψη ότι οι πελάτες της ψυχοθεραπείας είναι ανίκανοι να ερμηνεύσουν ωφέλιμα τον προσδιορισμό των δικών τους σκέψεων και αντιλήψεων είναι επίσης επικρατούσα ανάμεσα σε σχετικά μικρό αριθμό αναλυτών συμπεριφοράς οι οποίοι παρεμβαίνουν σε μη αυτιστική ψυχοπαθολογία. Στη δημοφιλή θεραπευτική προσέγγιση γνωστή σαν θεραπεία αποδοχής και δέσμευσης η βασική παρέμβαση είναι το να ζητάς από τον πελάτη και να τον ενθαρρύνεις να αναστέλλει όλες τις προσπάθειες αξιολόγησης ή ερμηνείας του δικού του μοτίβου σκέψης (e.g. Hayes, Strosahl, & Wilson, 2011). Αντίθετα με όλα τα άλλα φυσικά φαινόμενα, λέγεται στον πελάτη ότι δεν μπορεί να κατανοήσει ωφέλιμα τις δικές του διεργασίες σκέψης και αντίληψης με συστηματική και λογική ανάλυση· συμπεριφοριστικά ή με άλλο τρόπο. Αναφορικά με τη δική του προβληματική σκέψη του αναφέρεται ότι η πορεία δράσης γνωστή σε μας σαν επιστημονική μέθοδος δεν θα τον οδηγήσει σε διαφώτιση. Στη πραγματικότητα πληροφορείται ότι οι προσπάθειες του για λογική ανάλυση αυτών των φυσικών γεγονότων είναι η πραγματική ρίζα του προβλήματός του, σαν να λέγαμε ότι «..... η επίλυση λεκτικών προβλημάτων και η λογική βασίζονται στις ίδιες γνωστικές διεργασίες που μπορεί να οδηγήσουν στη ψυχοπαθολογία και έτσι είναι πρακτικά βιώσιμο να εξαλείψεις αυτές τις διεργασίες» (Hayes, Luomo, Bond, Masuda, & Lillis, 2006, p.5).

Ίσως είναι αλήθεια ότι οι πελάτες της ψυχοθεραπείας γενικά είναι ανίκανοι να κατανοήσουν τη θεωρία του λογικού πλαισίου και να την εφαρμόσουν ωφέλιμα στην εξήγηση των δικών τους προβλημάτων. Αλλά σίγουρα θα ήταν σημαντική αντιστροφή των αρχών της διαφώτισης εάν η πρακτική του να ζυγίζει τις εντυπώσεις του έναντι των διαθέσιμων στοιχείων δεν έδινε

στον πελάτη της ψυχοθεραπείας καμιά έλξη στο να προβλέπει και να ελέγχει ένα φυσικό και προσβάσιμο φαινόμενο όπως η σκέψη, ακόμη και η δικιά του σκέψη. Αυτό μπορεί να είναι η μόνη πιθανή αιτιολόγηση για το γεγονός ότι δεν υπάρχει ρητή διάδοση της συμπεριφοριστικής φιλοσοφίας και των εξηγητικών αρχών της ανάλυσης της συμπεριφοράς στην θεραπεία της αποδοχής και της δέσμευσης, η οποία θεωρείται ότι προέρχεται από την ίδια φιλοσοφία και τις ίδιες αρχές.

Ο ύπνος της λογικής παράγει τέρατα.

Στο πνεύμα της διαφώτισης, ο σκεπτικισμός, η αναζήτηση, ο δημόσιος διάλογος και η αμφιβολία σχετικά με τη λειτουργική σπουδαιότητα των δικών μας αντιλήψεων και μοτίβων σκέψης δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση και για κανένα άτομο να αποθαρρύνεται ή να αναστέλλεται. Μάλλον θα πρέπει να εξευγενίζεται και να αναπτύσσεται σύμφωνα με το υπάρχον διακριτικό ρεπερτόριο του κάθε ατόμου. Ο ύπνος της λογικής όντως γενικά γεννά τέρατα· και μόνο η αφύπνιση της λογικής τα διασκορπίζει. Όπως αληθεύει για κάθε πρόβλημα συμπεριφοράς, τα ολέθρια μοτίβα σκέψης και αντίληψης δεν πρέπει να γίνονται αποδεκτά από κανέναν. Πρέπει να εντοπίζονται, να επιβεβαιώνονται οι διαστάσεις τους και οι λειτουργικές τους σχέσεις με άλλα γεγονότα και η προκύπτουσα προσωρινή ανάλυση πρέπει να υιοθετείται για να σχεδιάζονται συναρτήσεις οι οποίες θα μπορούσε να αλλάξουν την πορεία των γεγονότων προς την κατεύθυνση μιας πλουσιότερης και πιο ικανοποιητικής ύπαρξης. Η καλή ζωή εξαρτάται από το να μπορούν οι άνθρωποι να το κάνουν για τον εαυτό τους.

Υπό αυτό το πρίσμα, η πρόσβαση σε ένα τέτοιο διακριτικό ρεπερτόριο μπορεί κάλλιστα να αναγνωρισθεί, τουλάχιστον από τους συμπεριφοριστές, ως ανθρώπινο δικαίωμα. Οι άνθρωποι δεν πρέπει να αποστερούνται από αυτό το δικαίωμα μόνο επειδή ο κόσμος τους έχει συμπεριφερθεί πιο σκληρά από τους περισσότερους με προβλεπόμενες και ανεπιθύμητες επιδράσεις στις αλληλεπιδράσεις τους με το περιβάλλον.

Το πρόβλημα με τη «γνωστική δυσλειτουργία» δεν είναι το να σκέφτεσαι για τη σκέψη καθαυτή αλλά το να σκέφτεσαι για τη σκέψη με μη αποτελεσματικό τρόπο – μη επιστημονικά.

Κάποιοι θα επισημάνουν εδώ, αρκετά σωστά, ότι η γνωστική θεραπεία είναι ρητά σχεδιασμένη για να διδάσκει τους ανθρώπους να αναλύουν τις προβληματικές μη εμφανείς διεργασίες σύμφωνα με τις μεθόδους της επιστήμης. Αλλά το πρόβλημα με τη γνωστική θεραπεία δεν είναι το ότι ενθαρρύνει τη λογική και την αξιολόγηση των στοιχείων για να αλλάξει τον τρόπο που οι άνθρωποι σκέφτονται· το πρόβλημα είναι το ότι προσπαθεί να το κάνει χωρίς τη βασική κατανόηση του γιατί οι άνθρωποι σκέφτονται με προβληματικό τρόπο πρώτα απ' όλα. Απουσιάζει μια κατανόηση των βασικών διεργασιών όπως η αρνητική ενίσχυση, η συμπτωματική ενίσχυση, η συντελεστική σχέση. Με τέτοια αναλυτικά εργαλεία η «γνωστική δυσλειτουργία» αποκαλύπτεται ότι είναι απλά περισσότερο συντελεστική δράση· και σε αντίθεση με τους γνωστικούς θεραπευτές, εμείς έχουμε μια πολύ καλή κατανόηση σχετικά με την προέλευση της συντελεστικής δράσης και με το ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να αλλάξουμε την πορεία της.

Εννοιολογικές, βασικές και εφαρμοσμένες επιστήμες: επιτρέψτε μας να πολλαπλασιάσουμε τις προσπάθειες για να εφαρμόσουμε αυτά που ξέρουμε σε σχέση με τη συμπεριφορά γενικά έτσι ώστε να κατανοήσουμε τη λεγόμενη γνωστική δυσλειτουργία και να βρούμε τρόπους για να μοιραστούμε αποτελεσματικά τις γνώσεις μας με εκείνους που είναι βαθιά ταλαιπωρημένοι και σκληρά στερημένοι από τις δικές τους συμπεριφοριστικές διεργασίες. Και αν το ανθρωπιστικό όφελος δεν είναι αρκετό για να ενθαρρύνει την προσπάθεια προς αυτό το σκοπό, τότε σας παρέχεται ένας άλλος καλός λόγος: η συστηματική ερμηνεία της προβληματικής γνώσης θα ενίσχυε σημαντικά τη διάδοση της συμπεριφοριστικής φιλοσοφίας και τις πειραματικές και εφαρμοσμένες επιστήμες γενικότερα. Αυτό το λέω επειδή στην κλινική, εκπαιδευτική και οργανωτική εφαρμογή της ανάλυσης συμπεριφοράς, μόλις εντοπίσουμε τις φυσικές διαστάσεις και τους φυσικούς ενισχυτές της συμπεριφοράς που θέλουμε να παράγουμε, το επόμενο πράγμα που κάνουμε είναι να εντοπίσουμε τα γεγονότα με υπάρχουσα ενισχυτική ισχύ τα οποία μπορεί να τεθούν σε συναρτήσεις για την προσέγγιση των επιθυμητών δράσεων. Αυτό που θέλουμε να παράγουμε είναι ένα ρεπερτόριο νατουραλιστικής ερμηνείας της συμπεριφοράς γενικά και ίσως δεν υπάρχει πιο ισχυρή φυσική συνέπεια για αυτό το είδος αναλυτικής δραστηριότητας από την κατανόηση της «τρέλας».

Αξιοποιώντας υπάρχοντες ενισχυτές για την παραγωγή θετικού – νατουραλιστικού ρεπερτορίου.

Ποιο είναι το δημοφιλέστερο μάθημα ψυχολογίας σε κάθε κολλέγιο και Πανεπιστήμιο σε όλο τον κόσμο; Δυστυχώς δεν είναι η εισαγωγή στην ανάλυση της συμπεριφοράς· είναι φυσικά η εισαγωγή στην Ψυχολογία του μη φυσιολογικού ή εισαγωγή στην ψυχοπαθολογία ή κάτι ισότιμο. Όλοι θέλουν να ξέρουν γιατί οι άνθρωποι συμπεριφέρονται με περίεργους και εξωτικούς τρόπους που φαίνονται διαβρωτικοί για το δικό τους συμφέρον, που τους κρατούν εκτός εργασίας, εκτός επαφής, που καταστρέφουν κάθε ελπίδα για να κερδίσουν σεβασμό, θαυμασμό, τρυφερότητα και αγάπη. Και θέλουν να το ξέρουν όχι για να μπορέσουν να καταλάβουν κάποιο προβληματικό συγγενή ή φίλο· ίσως ενδιαφέρονται επίσης επειδή οι ίδιοι περιστασιακά δρουν ενάντια στο δικό τους συμφέρον και ίσως είναι αρκετά νευρικοί σε σχέση με τις επιπτώσεις της παρατήρησής τους.

Από όλα τα φαινόμενα της συμπεριφοράς (με πιθανή εξαίρεση το σεξ) τίποτα δεν κεντρίζει το ενδιαφέρον και δεν ενισχύει την αναζήτηση όσο η καλή παλιά συνηθισμένη ψυχοπαθολογία: άγχος, κατάθλιψη, ψύχωση, διαταραχές της προσωπικότητας, κατάχρηση ουσιών και τα σχετικά. Με το να παραμελούμε την επιστημονική ερμηνεία της ονομαζόμενης ψυχοπαθολογίας εμείς οι συμπεριφοριστές σπαταλάμε αυτόν τον ισχυρό ενισχυτή για τις αρχόμενες προσπάθειες του ατόμου να παρατηρήσει και να κατανοήσει τις σχέσεις συμπεριφοράς και περιβάλλοντος. Και αυτό είναι λυπηρό επειδή μέσα από την κατανόηση της προβληματικής συμπεριφοράς οι άνθρωποι θα αποκτήσουν επίγνωση σχετικά με τις αιτίες των πραγμάτων που τους αρέσουν στον εαυτό τους και έτσι θα κατανοήσουν το πώς θα μπορούσαν να αναπαράγουν αυτά τα αποτελέσματα στις ζωές των άλλων· πώς θα μπορούσαν πιο αποτελεσματικά να εξαπλώσουν δίκαιες και τίμιες, δημιουργικές και γενναιόδωρες, ωφέλιμες και θαυμαστές τάσεις δράσης. Μια κατανόηση της ψυχοθεραπείας είναι στέρεος και ευάγωγος θεμέλιος λίθος στην κατανόηση του προσδιορισμού της καλής ζωής.

Αυτό είναι αλήθεια όχι μόνο επειδή η ψυχοπαθολογία είναι σχεδόν παγκοσμίως ενδιαφέρουσα αλλά επίσης λόγω της θέσης της σε μεγάλο βαθμό σαν ένα ανεπιθύμητο υποπροϊόν του αποτρεπτικού ελέγχου της κοινωνικής συμπεριφοράς. Η συνηθισμένη ψυχοπαθολογία είναι το προβλέψιμο και πράγματι αναπόφευκτο αποτέλεσμα του διαδεδομένου και

μη απαραίτητου κοινωνικού ελέγχου της συμπεριφοράς με τη δημιουργία συναρτήσεων τιμωρίας και επομένως αρνητικής ενίσχυσης· με απειλή, με εκφοβισμό, με διαπρόμπεψη, με βία, με εκφράσεις δυσαρέσκειας για τις ανεκπλήρωτες προσδοκίες, με απόσυρση της προσοχής σε συνάρτηση με τη αντίδραση, με τρυφερότητα ή εκτίμηση – κάνοντας τους ανθρώπους δυστυχημένους όταν δεν κάνουν αυτό που θέλουμε και ανακουφίζοντας την δυστυχία τους όταν μας ικανοποιούν.

Μια εξέταση των κοινών παραγόντων της θεραπευτικής παρέμβασης των κλινικών όλως των απόψεων θα απαλείψει την αμφιβολία για αυτόν τον αγώνα. Κάθε αποτελεσματική ψυχοθεραπευτική παρέμβαση μπορεί πρόθυμα να ερμηνευτεί ως παρέχουσα συνθήκες για να βελτιώσει τα αποτελέσματα των μακρόχρονων αποτρεπτικών κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, αλληλεπιδράσεων που αργά αλλά σταθερά διαβρώνουν τη χαρά, την ευχαρίστηση και την προσωπική ανάπτυξη οι οποίες σε άλλες περιπτώσεις είναι εκ φύσεως διαπροσωπικές εμπειρίες. Η ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία, η ανθρωποκεντρική θεραπεία, η συστημική θεραπεία, η γνωστική θεραπεία – όλες φροντίζουν για μια έκθεση σε ένα ασυνήθιστα μη τιμωρητικό περιβάλλον και ενθαρρύνουν κάποια κατανόηση των προσωπικών αποτελεσμάτων της μακρόχρονης αλληλεπίδρασης με αποτρεπτικές κοινωνικές συνθήκες (see e.g. Greenroo & Brownstein, 1967, Mellon 1998). Η κατανόηση ενός αναλυτή συμπεριφοράς για το ρόλο της θετικής ενίσχυσης στην παραγωγή των διακριτικών αλλαγών της συμπεριφοράς (συμπεριλαμβανομένων των ερμηνειών της συμπεριφοράς) η οποία οδηγεί σε σημαντικές αλλαγές στις επιπλέον της θεραπείας κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ίσως βοηθήσει τους ανθρώπους να παρατηρήσουν τα σχετικά αργά και ανεπαίσθητα αποτελέσματα της διαφορικής θετικής ενίσχυσης στο να διαμορφώνει συντελεστική συμπεριφορά γενικότερα.

Η διάδοση της ανάλυσης της συμπεριφοράς σακατεύεται από το γεγονός ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ενδιαφέρονται ακόμη να αποκτήσουν ένα διαφορετικό ρεπερτόριο το οποίο θα μπορούσε ριζικά να βελτιώσει την ύπαρξη τους. Για να προπαγανδίσουμε το ρεπερτόριο της ανάλυσης της συμπεριφοράς πιο αποτελεσματικά πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τους ισχυρούς υπάρχοντες ενισχυτές των πραγμάτων που ήδη τους ενδιαφέρουν – για φαινόμενα που διαφορετικά θα παρέμεναν ανεξήγητα, περίεργα και απειλητικά. Η ερμηνεία της φυσικής επιστήμης για τη

ψυχοπαθολογία μας οδηγεί κατευθείαν στον αποτρεπτικό έλεγχο, έναν ισχυρό ενισχυτή από μόνο του εξ ορισμού δεν αρέσει καθόλου στους ανθρώπους. Αλλά για τους περισσότερους ανθρώπους το επίπεδο διάκρισης της έκτασης του αποτρεπτικού ελέγχου στις ζωές τους, των συμπεριφοριστικών διεργασιών που συνεπάγονται και των ανεπιθύμητων παρενεργειών αυτών των πρακτικών, είναι μη επαρκές για να παρακινήσει για ωφέλιμο πειραματισμό με εναλλακτικές πρακτικές.

Πρέπει να βρούμε τρόπους να δείξουμε στους ανθρώπους σε ποια έκταση τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά διαμορφώνονται από την τιμωρία και την απειλή της τιμωρίας· και ειδικότερα πώς ο τερματισμός της απειλής της κοινωνικής λογοκρισίας για διαφωνία διαμορφώνει και συντηρεί ανεπιβεβαίωτες και διαφορετικά μη ωφέλιμες μυστικιστικές ερμηνείας για τα φυσικά φαινόμενα. Πρέπει περαιτέρω να αναδειχθεί ότι αυτή η οικεία μορφή κοινωνικής παρέμβασης δεν είναι απαραίτητη για να παραχθεί οποιαδήποτε είδος πολιτισμένης συμπεριφοράς και ότι πολύ πιο συχνά από ότι αναγνωρίζεται ο αποτρεπτικός έλεγχος εξυπηρετεί τα συμφέροντα αυτού που τον επιβάλλει σε βάρος των δικών τους.

Αποτρεπτικός έλεγχος, προκατάληψη και η επιτυχής διάδοση του «νέου αθεϊσμού».

Μια επεξήγηση των πιθανών αποτελεσμάτων μιας τέτοιας στρατηγικής μπορεί να προκύψει από την εντυπωσιακή επιτυχία του κινήματος που ονομάζεται νέος αθεϊσμός στο αναλυτικό ρεπερτόριο πολλών χιλιάδων και ίσως εκατομμυρίων ανθρώπων. Φυσικά ο όρος «νέος αθεϊσμός» είναι λάθος όνομα διότι δεν μπορεί να υπάρχει τίποτα νέο στην αμφισβήτηση της μη ύπαρξης. Αυτό είναι και η Αχίλλειος πτέρνα του κινήματος και θα επιστρέψω σε αυτή σε λίγο· αλλά πρώτα απ' όλα, τι σχέση έχει ο «νέος» αθεϊσμός με τη διάδοση της ανάλυσης συμπεριφοράς;

Όπως ο συμπεριφορισμός, ο νέος αθεϊσμός αντιτίθεται στη διαδεδομένη παγκόσμια άποψη ότι τα φυσικά φαινόμενα μπορεί καλύτερα να κατανοηθούν σαν να έχουν μη υλικά αίτια. Διδακτικά ο νέος αθεϊσμός είναι επιτυχής στην αλλαγή της προκατάληψης δείχνοντας στους ανθρώπους ότι το ρεπερτόριο του της πίστης στον παράδεισο και στην κόλαση παράγεται από αποτρεπτικές συναρτήσεις ελέγχου που δημιουργούνται από θρησκευτικές αρχές και μέλη των ακολούθων τους ακριβώς εδώ στη γη. Πράγματι, το κίνημα του νέου αθεϊσμού 'άρχισε στο ξημέρωμα της 11

Σεπτεμβρίου, 2001, κατά τις αυτοκτονικές επιθέσεις από νεαρούς ενήλικες, σε μια ακόμη ανησυχητική επεξήγηση ότι εμείς οι άνθρωποι μπορεί να καταστούμε πρόθυμοι να κάνουμε οτιδήποτε για να αποφύγουμε τις αποτρεπτικές συνθήκες που είναι φτιαγμένες από ανθρώπους και (Dawkins, 2009, Dennett 2006, Harris 2005, Hitchens, 2008) οι καθοδηγητές της εφαρμογής των αρχών του διαφωτισμού έχουν δείξει πειστικά πως (για να μεταφράσουμε τη θέση τους με όρους ανάλυσης συμπεριφοράς) ο θρησκευτικός δογματισμός βεβαιώνουν ότι το ερέθισμα που αναπόφευκτα παράγεται κατά την αρχόμενη (ακόμη και ιδιωτική) εκδήλωση μιας τιμωρητικής μορφής αντίδρασης (αμαρτία) αποκτά ισχύ αρνητικής ενίσχυσης. Η ανακούφιση από την παραγόμενη αρνητική ενίσχυση από τις «αμαρτωλές» δράσεις τότε δημιουργείται με την εκδήλωση δράσεων που κρίνονται σαν «ηθικές», συμπεριλαμβανομένης της έκφρασης της πίστης σε ανεπιβεβαίωτους ισχυρισμούς – εκφράσεις που περιλαμβάνουν και τον προσηλυτισμό και τις δράσεις επιθετικότητας ενάντια στους εαυτούς τους και άλλους αμαρτωλούς.

Είναι σημαντικό το ότι οι καθοδηγητές του νέου αθεϊσμού αποκαλύπτουν το ρόλο του αποτρεπτικού ελέγχου με το να παράγουν, να συντηρούν και να διαδίδουν την προκατάληψη σε χώρους δημόσιας συζήτησης, αρχικά σε θερμές αλληλεπιδράσεις με τους ίδιους άντρες και γυναίκες που είναι εξαγριωμένοι ενάντια στους πιστούς και άπιστους ακριβώς σαν να ήταν επαγγελματικό κάλεσμα. Οι δημόσιες συζητήσεις των αθεϊστών με κληρικούς είναι άμεσα διαθέσιμες στον ιστοχώρο και μπορεί να αξιοποιηθούν σαν μοντέλο για τις προσπάθειες να διαδοθεί η συμπεριφοριστική φιλοσοφία και επιστήμη αφού με εξαίρεση το ακαδημαϊκό περιοδικό Behavior and Social Issues, υπάρχει λίγη πολύτιμη συζήτηση για τις επιπτώσεις της δημόσιας πολιτικής της δικής μας προσέγγισης, στο διαδίκτυο.

Αυτοί οι σύγχρονοι επικριτές του θεϊσμού είναι διδακτικά αποτελεσματικοί στο να αποκαλύπτουν και τα αίτια και τις τραγικές παρενέργειες του να αποδίδεις αιτιακή δύναμη σε έναν φανταστικό παράγοντα στον ουρανό, αλλά δυστυχώς, ο καθένας με τον τρόπο του αποδίδει αυτόνομη κυριαρχία σε έναν εξίσου φανταστικό παράγοντα που διαμένει στα σώματα, στα μυαλά ή στις ψυχές του καθενός από μας. Σαν πολιτισμένα άτομα, οι νέοι αθεϊστές προσβάλλονται όταν οι κληρικοί προτείνουν ότι χωρίς την απειλή της αιώνιας, βασανιστικής τιμωρίας την οποία καθιστούν απτή, όλοι πολύ

σύντομα θα δολοφονούσαμε τους γείτονές μας, θα το σκάγαμε με τις περιουσίες τους και θα πορνευόμασταν στους δρόμους. Αλλά οι αθεϊστές δεν έχουν να προσφέρουν πολλά σε σχέση με ένα εναλλακτικό πρόγραμμα για να παράγουμε ηθική συμπεριφορά. Αναφέρουν την έμφυτη αγάπη μας για δικαιοσύνη, τη θέληση για το καλό ή την εγγενή συνεργατική μας τάση ή τη σοφία του μυαλού ή του νου. Για να δικαιολογήσουν την εμφάνιση της ηθικής συμπεριφοράς χωρίς την απειλή της καταδίκης, ακόμη και οι καλοί και επιτυχημένοι άνθρωποι που επιθυμούν να μας γλιτώσουν από τα δίκτυα της τιμωρίας και της προκατάληψης καταφεύγουν, μη πειστικά, σε εγγενή αξιοπρέπεια και καλοσύνη του αυτόνομου ανθρώπου (ή του αυτόνομου νευρικού συστήματος).

Και σε αυτό το σημείο είναι που εμείς επεμβαίνουμε. Έχουμε ωφέλιμες και πνευματικά ικανοποιητικές απαντήσεις σε δύσκολα ερωτήματα όπως το γιατί, εάν όχι σαν λειτουργία της ελεύθερης βούλησης ή της καθοδηγητικής φυσιολογίας, μπορούμε να συμπεριφερόμαστε με τρόπο που χαρακτηρίζεται ως ηθικός σε κάποιες περιστάσεις και όχι σε άλλες. Μήπως τα τίμια γονίδια μας ή οι ορθά σκεφτόμενες νευρολογικές δομές αναπαύονται για λίγα λεπτά όταν πρέπει να εξηγήσουμε στο αφεντικό γιατί αργήσαμε στη δουλειά ξανά, ή μήπως τα κακά μας γονίδια ή οι άτακτοι νευρώνες απλά αναλαμβάνουν προσωρινά έλεγχο του σώματος; Εάν είναι έτσι, πώς γίνεται να έχουν τέτοια άψογη χρονική συνέπεια, οδηγώντας μας μακριά από τον κίνδυνο και μετά να παραχωρούν τον έλεγχο;

Παρουσιαζόμενες κατάλληλα, οι έννοιες της συντελεστικής διάκρισης και της αυτόνομης υπό όρους θετική ενίσχυση παρέχουν μια ισχυρή λύση στο ερώτημα του πώς θα μπορούσαμε, στην πορεία της οντογένεσης, να παράγουμε τάσεις για να εκδηλώνουμε παραγωγικές, δίκαιες και τίμιες συμπεριφορές χωρίς την απειλή της πυράς της κόλασης ή των γήινων εξαδέλφων της, όπως η απειλή του χαμηλού μισθού, αδιέξοδες δουλειές, έλλειψη στέγης, φυλάκισης, οστρακισμού, απομόνωσης, λιμοκτονίας, αρρώστιας και αναπηρίας. Ξέρουμε, και ξέραμε για πολύ καιρό, πώς να εδραιώσουμε θετική ενισχυτική ισχύ του ερεθίσματος που μηχανικά παράγεται στην εκδήλωση δράσεων οι οποίες εμπλουτίζουν παρά φτωχαίνουν τις ζωές των άλλων· κάνοντάς τις το διαφοροποιημένο πλαίσιο παραγωγής υπαρχόντων θετικών ενισχυτών (e.g. Shahan, 2013, Williams, 1994). Αλλά για να παράγουμε παρόμοιο ρεπερτόριο κατανόησης στο κοινό, πρέπει οι ίδιοι να αξιοποιήσουμε τους υπάρχοντες θετικούς

ενισχυτές, όπως αυτούς που είναι εγγενείς στην εξήγηση της ψυχοπαθολογίας και της σχέσης της με τον αποτρεπτικό έλεγχο.

Τέτοιες προσπάθειες τελικά σκοντάφτουν στο γεγονός ότι ένας μεγάλος αριθμός αναλυτών συμπεριφοράς στην πραγματικότητα συνηγορεί υπέρ της χρήσης διαδικασιών αποτρεπτικού ελέγχου, ειδικά σε θεραπευτικές ή εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σε διασπαστική ή αυτοτραυματική συμπεριφορά σε άτομα με μη τυπική ανάπτυξη. Πρότυπα βιβλία της εφαρμοσμένης ανάλυσης συμπεριφοράς παρέχουν στους αναπτυσσόμενους κλινικούς επιστήμονες λεπτομερή καθοδήγηση για το σχεδιασμό αποτελεσματικών παρεμβάσεων που βασίζονται στην τιμωρία (e.g. Cooper, Heron & Heward, 2007). Αναγνωρίζοντας τις ολέθριες παρενέργειες των διαδικασιών του αποτρεπτικού ελέγχου, τα σύγχρονα ηθικά πρότυπα απαιτούν να γίνεται χρήση του αποτρεπτικού ελέγχου μόνο όταν οι διαδικασίες που βασίζονται στη θετική ενίσχυση έχουν αποδειχθεί αναποτελεσματικές· σε τέτοιες περιπτώσεις, ωστόσο, η κοινωνική τιμωρία είναι επιβεβλημένη, καθώς «το να παραμένουμε στην πλευρά της θετικής ενίσχυσης πρέπει να εξισορροπηθεί με το δικαίωμα του πελάτη για αποτελεσματική θεραπεία» (Βαίλευ & Βθρψη, 2011, π. 32). Αλλά τι είδους δεδομένα θα μας οδηγούσαν στο να αποφασίσουμε ότι είναι αδύνατον να μειώσουμε τη συχνότητα της εκδήλωσης της ανεπιθύμητης μορφής δράσης με τη θετική ενίσχυση μη συμβατών μορφών; Κάτω υπό ποιες συνθήκες συμπεραίνουμε ότι οι αρχές της ενίσχυσης είναι ανεπαρκείς στο να μας καθοδηγήσουν στη θεραπευτική και εκπαιδευτική παρέμβαση;

Η σκληροπυρηνική ηττοπάθεια εγγενής στον ισχυρισμό ότι πρέπει μερικές φορές να καταφεύγουμε στο σχεδιασμό και χρήση προσωρινά εκτεταμένων διαδικασιών αποτρεπτικού ελέγχου για το καλό του ατόμου και των γύρω του είναι λειτουργικά ισοδύναμη με την αιτιολόγηση του αυτόνομου ανθρώπου για κοινωνική τιμωρία, ενθαρρύνοντας τις δικαιολογίες του.

Οι τιμωρητικοί παράγοντες εξασφαλίζουν ασφάλεια από τον αντιαποτρεπτικό έλεγχο μόνο όταν επιδεικνύεται επιτυχώς ότι δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να τιμωρήσουν· στην οποία περίπτωση η αποτυχία τους να τιμωρήσουν υπόκειται σε τιμωρία! Η συνηγορία της κοινωνικής τιμωρίας οι οποίοι είναι αναλυτές συμπεριφοράς φυσικά δεν είναι μυστικιστές και υποστηρίζουν τη χρήση τέτοιων διαδικασιών μόνο υπό περιορισμένες συνθήκες αλλά κάνοντας το επικυρώνουν τη σχεδόν παγκόσμια άποψη ότι ο αποτρεπτικός έλεγχος είναι αναπόφευκτος στην

ανάπτυξη και διατήρηση της πολιτισμένης συμπεριφοράς. Είναι απίθανο να προκαλέσουμε ποτέ σοβαρά τη διαδεδομένη πίστη στον αυτόνομο εσωτερικό παράγοντα μέχρι να δείξουμε ότι δεν χρειάζεται να περιοριστεί.

Επεκτείνοντας τη συμπεριφοριστική διαφώτιση.

Οι μόνιμοι αναγνώστες αυτού του περιοδικού, όλοι, θα θεωρούν τους εαυτούς τους τυχερούς που έχουν γνωρίσει το θεμελιώδη συμπεριφορισμό και τις πειραματικές και εφαρμοσμένες επιστήμες του, και ο καθένας σαν συνέπεια αυτής της γνωριμίας θα είχε κάποιο ωφέλιμο αποτέλεσμα στις ζωές των μελών της κοινότητάς του. Ωστόσο πρέπει να παραδεχτούμε ότι η μέχρι τώρα επίπτωση της φιλοσοφίας μας και της επιστήμης μας στην ανθρωπότητα είναι μόνο ένα κλάσμα από τη δυνατότητά τους: οι ερμηνείες της συμπεριφοράς βάσει της φυσικής επιστήμης φαίνεται ότι δεν επικρατούν σήμερα περισσότερο από ότι 30 ή 40 χρόνια πριν.

Αντιμετωπίζοντας τη διάδοση της ανάλυσης της συμπεριφοράς σαν ένα πρόβλημα εφαρμοσμένης επιστήμης, ίσως θα έπρεπε να σκεφτούμε πώς να οργανώσουμε συνθήκες τέτοιες που τα γεγονότα που παράγονται από τη νατουραλιστική ερμηνεία της συμπεριφοράς να μπορούν να αποκτούν θετική ενισχυτική ισχύ και να φροντίζουμε αυτά τα γεγονότα να συμβαίνουν σαν συνέπειες των αρχικών αναλυτικών προσπαθειών των μελών του κοινού.

Ένας αναξιοποίητος φυσικός ενισχυτής για την επιστημονική ανάλυση της συμπεριφοράς είναι το να αποδίδουμε σε με άλλο τρόπο ανεξήγητα ψυχολογικά φαινόμενα παραλλαγές οικείων και γενικών διεργασιών. Οι σημαντικότεροι υποψήφιοι για μια τέτοια ανάλυση είναι τα φαινόμενα που περιγράφονται σαν «ψυχοπαθολογία»: φαινόμενα που με εξαίρεση τις αναπτυξιακές αναπηρίες, μέχρι τώρα έχουν λάβει ελάχιστη προσοχή από την επιστημονική κοινότητα. Τέτοια φαινόμενα είναι με αδυσώπητο τρόπο σχετικά με την τιμωρία και την απειλή της, μια μορφή σχέσης ανάμεσα στη συμπεριφορά και το περιβάλλον η οποία ενώ είναι πολύπλοκη, θα μπορούσε πιο άμεσα να γνωστοποιηθεί και να γίνει αποδεχτή σαν μια πηγή χαρακτηριστικών συμπεριφοράς όταν συγκριθεί με τα πιο ανεπαίσθητα αποτελέσματα των συναρτήσεων θετικής ενίσχυσης. Η κατανόηση της αποτελεσματικής ψυχοθεραπείας και του ρόλου της στο να μεταβάλει τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στο άτομο και στο κοινωνικό του περιβάλλον θα μπορούσε τότε να παρέχει μια επεξήγηση του ρόλου της θετικής ενίσχυσης στη διαμόρφωση μορφών συμπεριφοράς οι οποίες εμπλουτίζουν την

ατομική και κοινωνική ζωή. Η προκύπτουσα κατανόηση της δύναμης της θετικής ενίσχυσης στο να παράγει και να διατηρεί κοινωνικά πολύτιμη και προσωπικά ικανοποιητική συμπεριφορά θα μπορούσε τότε να υπονομεύσει την απόδοση της συμπεριφοράς σε μη υπάρχοντες εσωτερικούς παράγοντες.

Η ελεύθερη βούληση επικαλείται για να προστατεύσει τον τιμωρό από τα αδικήματα των άλλων. Εάν αντ' αυτού ενισχύαμε θετικά τις ωφέλιμες πράξεις των άλλων, θα πετυχαίναμε όμοια μείωση των παραπτωμάτων χωρίς να χρειάζεται να ρίχνουμε το φταίξιμο σε φαντασιώδεις αποδιοπομπαίους τράγους. Προς αυτό το σκοπό, οι αναλυτές της εφαρμοσμένης επιστήμης της συμπεριφοράς καλούνται να επεκτείνουν τα οφέλη των πολλαπλών τους ερευνών στη δημόσια παρατηρήσιμη συμπεριφορά των ατόμων που χαρακτηρίζονται ως αναπτυξιακά καθυστερημένα, στην ερμηνεία της προβληματικής ιδιωτικής συμπεριφοράς στα ίδια αυτά άτομα αλλά και σε άλλα. Για παράδειγμα η «δυσλειτουργική» γνώση τείνει να είναι στερεοτυπική σε μορφή και περιεχόμενο, όσο και το χτύπημα των χεριών ή το λίκνισμα των αυτιστικών παιδιών· και το ερέθισμα που σε αυτή την περίπτωση παράγεται συχνά προκαλεί πόνο και δυσφορία σε αυτόν που το διαπράττει, καθώς μπορεί να παρατηρηθεί δημόσια στην αυτοτραυματική συμπεριφορά των αυτιστικών. Η ανάλυση των ομοιοτήτων και των διαφορών σε αυτά και σε άλλα σχετικά φαινόμενα σε χαμηλότερα και υψηλότερα λειτουργούντα άτομα ίσως προσφέρει μια πληρέστερη κατανόηση του προσδιορισμού τους και στους δυο πληθυσμούς. Μια τέτοια ανάλυση επίσης θα εξόπλιζε τον θεραπευτή του αυτισμού για να παρεμβαίνει πιο αποτελεσματικά σε προβληματικά μοτίβα σκέψης όταν εκδηλώνονται στους γονείς, τους κηδεμόνες ή τους θεραπευτές

Όπως ακριβώς κάποιος δεν χρειάζεται να είναι γνωστικός ψυχολόγος για να παρέχει αναφορές βάσει των φυσικών επιστημών για τη διεργασία της μνήμης, της προσοχής ή της λύσης προβλημάτων (e.g. Palmer, 2003, Schlinger, 1995), έτσι και κάποιος δεν χρειάζεται να είναι κλινικός ψυχολόγος για να παράγει συμπεριφοριστικές ερμηνείας φαινομένων όπως είναι η εμμονή, η παράνοια ή η καταστροφική σκέψη ή η αυτοταπείνωση. Παρόλο που ευρέως θεραπεύονται σαν να αποτελούσαν ένα ξεχωριστό τομέα έρευνας αυτά τα φαινόμενα δεν φαίνεται να έχουν κάποια ιδιαίτερη οντολογική θέση· ακόμη δεν υπάρχουν μοναδικές αρχές της ψυχοπαθολογίας. Υπάρχουν, ωστόσο, γενικές αρχές της συμπεριφοράς

προκύπτουσες πειραματικά που προς το παρόν υποαξιοποιούνται στη λειτουργία της δυσλειτουργικής γνώσης και των συναφών δράσεων.

Έτσι επιπρόσθετα με τους υπογενικεύοντες αναλυτές της εφαρμοσμένης επιστήμης, οι αναλυτές συμπεριφοράς της πειραματικής και εννοιολογικής επιστήμης καλούνται επίσης να αφιερώσουν τμήμα της ερμηνευτικής τους ενέργειας σε ένα ανείπωτο αριθμό ανδρών, γυναικών και παιδιών που σε μεγάλο βαθμό υποφέρουν ιδιωτικά.

Με το να αξιοποιήσουμε τις δεξιότητές τους για να καταστήσουμε περίεργα φαινόμενα οικεία (το ανεξίτηλο σημάδι της επιστήμης), η φύση των λιγότερο εξωτικών και πιο κοινωνικά επιθυμητών τάσεων δράσης που σε διαφορετική περίπτωση θα αποδίδονταν σε απατηλούς παράγοντες θα διακρίνονται πιο άμεσα από περισσότερους ανθρώπους, διευκολύνοντας την καλλιέργεια τους και διαδίδοντας τον πλούτο της διαφώτισης. Όταν η συμπεριφορά γενικά γίνει αντιληπτή όπως είναι, το είδος μας θα προσεγγίσει ένα πιο αξιόλογο σκοπό. Ένας «εξετάσιμος βίος» με ωφέλιμες επιδράσεις για τον καθένα μας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Bailey, J., & Burch, M. (2011). *Ethics for behavior analysts* (2nd ed.). New York, NY: Routledge.

Cooper, J. O., Heron, T. E., & Heward, W. L. (2007). *Applied behavior analysis* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Dawkins, R. (2009). *The god delusion*. New York, NY: Random House.

Dennett, D. C. (2006). *Breaking the spell: Religion as a natural phenomenon*. New York, NY: Penguin.

Dinsmoor, J. A. (1998). Punishment. In W. T. O'Donohue (Ed.), *Learning and behavior therapy* (pp. 188–204). Boston, MA: Allyn and Bacon.

Ferster, C. B. (1967). Arbitrary and natural reinforcement. *The Psychological Record*, 17, 341–347.

Greenspoon, J., & Brownstein, A. J. (1967). Psychotherapy from the standpoint of a behaviorist. *Psychological Record*, 17, 401–416.

Harris, S. (2005). *The end of faith: Religion, terror, and the future of reason*. New York, NY: W. W. Norton & Company.

Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A., & Lillis, J. (2006). Acceptance and commitment therapy: Model, processes and outcomes. *Behaviour Research and Therapy*, 44, 1–25. doi:10.1016/j.brat.2005.06.006

Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (2011). *Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change* (2nd ed.). New York, NY: Guilford Press.

Hitchens, C. (2008). *God is not great: How religion poisons everything*. New York, NY: Random House.

Holth, P. (2014). Introduction: The future of behavior analysis—Part of psychology, or a separate discipline? *European Journal of Behavior Analysis*, 15, 7–10.

Mellon, R. (1998). Oversight: Radical behaviorism and psychotherapy. *Journal of Psychotherapy Integration*, 8, 123–146. doi:10.1023/A:1023284228809

Mellon, R. C. (2013). Interpreting thought-action fusion in obsessive thinking: Covert links of operant chains in clinical behavior analysis. *European Journal of Behavior Analysis*, 14, 177–197.

Pagden, A. (2013). *The enlightenment: And why it still matters*. Oxford: Oxford University Press.

Palmer, D. C. (2003). Cognition. In K. A. Lattal & P. N. Chase (Eds.), *Behavior theory and philosophy*. New York, NY: Plenum Press.

Russell, B. (1946). *A history of western philosophy, and its connection with political and social circumstances from the earliest times to the present day*. London: George Allen and Unwin.

Schlinger, H. D. (1995). *A behavior-analytic view of child development*. New York, NY: Plenum.

Shahan, T. A. (2013). Attention and conditioned reinforcement. In G. J. Madden (Ed.), *APA handbook of behavior analysis, Vol. 1: Methods and principles* (pp. 387–410). Washington, DC: American Psychological Association.

Sidman, M. (2001). *Coercion and its fallout*. Boston, MA: Authors Cooperative. Skinner, B. F. (1957/2014). *Verbal behavior*. Cambridge, MA: B. F. Skinner Foundation. Skinner, B. F. (1971). *Beyond freedom and dignity*. New York, NY: Alfred A. Knopf.

Williams, B. A. (1994). Conditioned reinforcement: Neglected or outmoded explanatory construct? *Psychonomic Bulletin & Review*, 1, 457–475.
doi:10.3758/BF03210950